

FJÄRDE VÄRLDEN

Dubbelnummer!
Extra mycket läsning

Nr 3-4 2018 80 kr Ursprungsfolk och etniska minoriteter

Återknyta till
"the Lakota
way of life"

Beduiner
fördrivs i
Israel

Resereportage:
Minoriteter i
Polen

FJÄRDE VÄRLDEN

Föreningen Fjärde Världen
Solidaritetshuset
Tegelviksgatan 40
11641 Stockholm
post@f4world.org
www.f4world.org
http://fjardevarden.nyblogg.se/
https://www.facebook.com/groups/
fjardevarden/
Organisationsnummer 802015-2636
Plusgiro 479 54 91-2
Tel 073-6676439

Redaktion:

Henrik Persson, ansvarig utgivare
Ola Persson, ordförande
Elisabeth Christell
Rolf Ericsson
Ann-Kristin Håkansson
Niskua Iqualikinya
Ingrid Jonsson
Maria Tjernström

Layout: Elisabeth Christell

Ekonomi: Ingrid Jonsson

Prenumeration 4 nr/år: 250 kr

För pensionärer, arbetslösa
och studenter: 160 kr

För institutioner: 280 kr

Stödprenumeration: 350 kr

Medlemskap: Är inkluderat i prenu-
merationen.

Tryck: Myran Grafiska, Varberg 2018

Upplaga: 1 000 ex

ISSN 0282-258

Tidningen ges ut av Föreningen
Fjärde Världen. För innehåll och åsik-
ter ansvarar de enskilda skribenterna.
Den som lämnar material till Fjärde
Världen anses ha gett sitt tillstånd
till publicering på vår hemsida och
Facebooksida samt i Globalarkivet.

Aktuellt:

Rädda Umm al- Hiran!

Den beduinska byn Umm al-Hiran i Negev i södra Israel hotas av förstörelse. Israels regering har fattat beslutet att riva den och ersätta den med ett samhälle bara för judiska israeler. På samma sätt hotas byn Attir att avskaffas och ersättas av - en skog.

Innan staten Israel skapades ägde beduinerna 98 procent av Negev. När Israel bildades fördrevs merparten av beduinerna ur landet. De som blev kvar tvångsflyttades till ett min-

dre område nära centralorten Beersheba.

Till skillnad från tidigare turkiska och brittiska kolonialmyndigheter erkänner inte de israeliska myndigheterna beduinernas rätt till den mark de brukat i generationer. Därmed är byarna "illegala". I omkring fyrtio "icke-erkända" samhällen lever 76.000 människor, ungefär hälften av Negev's beduiner.

Här saknas samhällelig service som elektricitet, vatten, avlopp, sophämtning och till och med ambulanssjukvård. Barnadödligheten är fyra gånger högre än för israeler av judiskt ursprung. Det här rör sig alltså om israeliska medborgare, en etnisk minoritet, som diskrimineras av sin egen regering.

Protestera mot rivningarna av Umm al-Hiran och Attir. Skriv på de upprop som nu sprids. Skriv till din politiker och till Israels ambassad! Den 29 november är FN:s officiella dag för solidaritet med det palestinska folket. Passa på att delta i någon av de aktiviteter som nu äger rum på olika orter!

Gunnar Olofsson

Text och foto

www.f4world.org f.varlden@gmail.com

Vi finns på Facebook!

Innehåll

Rädda Umm al-Hiran!.....	2	Film: BlacKkKlansman.....	20
Ledare.....	3	Vad gör FIAN?.....	21
Beduiner fördrivs i Israel.....	4-5	Världsbiblioteket.....	22-23
J. Brings Plenty, Cheyenne Sioux... ..	6-9	Bok: Martin Luther King.....	23
Notiser:Samer/Lakota/Uigurer....	10-11	Hur många romer finns det i Sverige?..	24-25
Universitetsnytt.....	12	Språkbud i Kanada.....	26-27
Hushistorik, Västervik.....	13	Artcirq - inuitiskt cirkuskompani.....	28-29
Notiser:Buddhism/FN:s språkår.....	14	Konsert: Maxida Märak & A Tribe Called Red.....	30
Minoriteters Mat.....	15	Föreningsnytt	31
Minoriteter i Polen.....	16-19		

Omslagsbild: Foto Joseph
Brings Plenty, Cheyenne River
Sioux-reservatet

**WWW.
GLOBAL-
ARKIVET.SE**

En hel del artiklar från tidigare num-
mer av Fjärde Världen kan du hitta
på Globalarkivet.

Sveriges minoriteter osynliggörs i skolor och kommuner!

Vet alla Sveriges skolelever att Börje Salming är same? Att Charlotte Kalla är tornedaling? Hur stor är egentligen kunskapen om Sveriges minoriteter? Under ledning av Lennart Rohdin från Liberalerna har en utredning om en stärkt minoritetspolitik genomförts.

Sedan år 2000 har Sverige en nationell minoritetspolitik som gäller i hela landet. 2010 togs en lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk, gällande för landets samtliga 290 kommuner. Grundlagskydd gäller alltså för alla fem nationella minoriteter och minoritetsspråk. Ingen av Sveriges kommuner är undantagen. Men stora problem kvarstår, trots den nya lagstiftningen. I en intervju av Staffan Myrbäck i tidningen Folkhögskolan i år, får regeringens särskilda utredare om en stärkt minoritetspolitik Lennart Rohdin frågan vad utredningen egentligen vill göra åt förhållanden som dessa:

Minoriteterna är fortfarande en av de grupper som är mest osynliggjorda i det svenska samhället.

Alla nationella minoriteter som gått i den svenska skolan har skambelagts för att tillhöra en folkgrupp som anses mindre värd.

Av de vanligaste läroböckerna i historia och samhällskunskap i högstadiet finns inte tornedalingarna överhuvudtaget med i en av tre. Judar nämns inte i relation till Sverige, bara i relation till nazismen och Förintelsen, i den vanligaste historieboken. Romer och samer finns i stort sett bara nämnda.

Lennart Rohdin är den som självtar upp att det är så här och skröder alltså inte orden när han beskriver hur Sveriges minoritetspolitik sett, och ser, ut. Och hur den tyvärr back-

ats upp av en skola som bidragit till osynliggörandet. Men han vill trots allt inte lägga skulden på lärarna:

- Jag förstår att lärare känner sig utsatta och under tidspress när de inte har verktyg att kunna undervisa om detta. Vi föreslår att det i examensmålen för alla lärarutbildningar skall läggas in kunskapskrav när det gäller de nationella minoriteterna och minoritetsspråken. Dessutom att alla kommuner och landsting ska anta dokumenterade mål och riktlinjer för sitt arbete, säger Lennart Rohdin i intervjun:

-Myndigheter i kommuner och landsting ska samråda med minoriteter i frågor som berör dem. Men okunnsigheten är så stor att man förstår inte ens varför man ska göra det.

Lagändringar föreslås träda i kraft i januari 2019, och man kan ju undra hur många kommuner som kommer att följa de nya lagarna.

I den nya utredningen föreslås att en särskild myndighet inrättas för minoritetspolitiken.

- En särskild myndighet skulle få en större tydlighet och tyngd i sin utövning och skulle förhoppningsvis innebära en nystart.

Hoppas både Lennart Rohdin och vi.

Henrik Persson
Ordförande,
Föreningen Fjärde Världen

Fakta:

Regeringen förutskickade i Budgetpropositionen för 2016 en översyn av minoritetslagen och behov av fler förtydliganden kopplade till Sveriges konventionsåtaganden för att säkra de nationella minoriteternas rättigheter. Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk ger samliga fem nationella minoriteter grundläggande rättigheter i hela landet, däribland rätten till information och delaktighet. Finska, meänkieli och samiska har ett förstärkt skydd i förvaltningsområdena för respektive språk, däribland rätt att använda språken i myndighetskontakter och rätt till barn- och äldreomsorg på språken.

Lennart
Rohdin
Foto:
Riksdagen

Politikern

Satirteckning av Nils Utterman

**-Minoriteter
är små
människor
med för
stora tankar!**

Beduiner fördrivs i Israel

Israel måste sluta upp med att förstöra beduiners hem och skapa en oberoende kommitté för att utreda diskrimineringen av beduinerna i Negevöknen, södra Israel. Det menar den USA-baserade människorättsorganisationen Human Rights Watch i en rapport citerad av svenska Amnesty International.

”Den israeliska politiken har försatt beduinerna i en ”lose-lose” situation

genom att tvinga iväg dem från land de gör anspråk på in i illegala slumstäder, avstängda från basal service som vatten och elektricitet”, menar Human Rights Watch.

Innan staten Israel skapades ägde beduinerna 98 procent av Negev. När Israel bildades fördrivs merparten av de uppemot 90.000 beduinerna ur landet. De 11.000 som blev kvar tvångsflyttades till ett mindre område nära centralorten Beersheva. Marken övertogs av judiska nybyggare. Ett exempel är Al-Qianstammen vars mark togs över av kibbutzen Shoval.

Till skillnad från tidigare turkiska och brittiska kolonialmyndigheter erkänner inte de israeliska myndighe-

terna beduinernas rätt till den mark de brukat i generationer. Därmed är beduinbyarna ”illegala” enligt Israel.

Samhällelig service saknas

Genom höga födelsetal är beduinerna idag fler än vid fördrivningen. I omkring fyrtio ”icke-erkända” samhällen lever 76.000 människor, ungefär hälften av Negevns beduiner. Här saknas samhällelig service som elektricitet, vatten, avlopp, sophämtning och till och med ambulanssjukvård. Barnadödligheten är fyra gånger högre än för israeler av judiskt ursprung.

Beduinernas odlingar giftbekämpas från flygplan – både vuxna och barn har skadats – eller plöjs sönder

av "den gröna patrullen", en enhet skapad av före premiärministern Ariel Sharon. Något som, tillsammans med ständiga husrivningar, ofta utan förvarning, fått den andra hälften av beduinerna att flytta till speciella beduinstäder.

Israel hävdar att man erbjudit beduiner som givit upp sina markanspråk extremt generös ekonomisk kompensation. Enligt beduinerna rör det sig dock bara om en bråkdel av det verkliga värdet.

Brister i infrastruktur

I sju iordningställda beduinstäder finns elektricitet och vatten men det brister i övrig infrastruktur. Således finns få arbetstillfällen och det är svårt att ha kvar boskap eller bedri-

va jordbruk. Arbetslösheten i dessa ghettoartade samhällen är enorm och drogproblem och kriminalitet utbredda. De sju beduinsamhällena ingår alla i gruppen av åtta mest fattiga och eftersatta samhällen i Israel.

Enligt den "Internationella Konventionen om Medborgerliga och Politiska Rättigheter", som Israel undertecknat, kan regeringar endast genomföra tvångsflyttning av människor om sådan är "oundgängligen erforderlig" på grund av ett nödläge, och i enlighet med internationell lag. Även i dessa extrema fall måste regeringen rådgöra med de individer och samhällen som berörs, identifiera ett allmänt intresse av förflyttningen, ge en meningsfull möjlighet att överklaga beslutet och erbjuda rimlig kom-

pensation och alternativ. Något som här inte skett.

Det finns idag flera exempel på hur regeringar – i till exempel Nya Zeeland, Kanada och Australien – inlett nationella processer, från kommissioner till tribunaler, för att tillförsäkra ursprungsbefolkningar kompensation och upprättelse för brott begångna i historien. I en del fall har land återlämnats. När får vi se Israel följa dessa exempel, lämna sin rasistiska politik och tillägna sig en demokratisk syn på sina olika minoriteter?

Gunnar Olofsson

*Text och foto
Ordförande i Göteborgs
Palestinagrupp*

Hövding Joseph Brings Plenty, Cheyenne River Sioux-reservatet:

Lär barn och unga hitta styrkan i sina traditioner

Fosterhemsplaceringar av ursprungsbefolkningens barn i Nordamerika ökar på generations traumat sedan tiden med tvångsflyttningarna till olika internat. Hövding Joseph Brings Plenty från Cheyenne River Sioux-reservatet säger att det bara finns ett sätt att bryta den onda cirkeln.

Det finns flera olika indianreservat i Nordamerika. Pine Ridge i South Dakota är väl ett av de mest välkända Sioux Reservaten och hör till ett av de fattigaste.

Ett reservat som om möjligt har en ännu större misär att fightas med är Cheyenne River Sioux-reservatet i North Dakota, som ligger några mil söder om Standing Rock.

Standing Rock Reservatet satte sitt namn på världskartan i och med den stora folkrörelsen som växte fram där under åren 2016-2017 när människor

från alla världens hörn samlades för att hjälpa lakota sioux indianerna att protestera mot bygget av en enorm oljeledning. Med ens fick "indigenous activism" en helt annan uppmärksamhet än vad den någonsin haft tidigare.

Många uppfattar kolonialism som någonting som tillhör det förgångna. När européerna invaderade Nordamerika och byggde järnvägar, handelsstationer och nästan utrotade bisonoxarna som i miljontal hade vandrat över prärien sen urminnes tider, då begicks samtidigt historiens största folkmord. Varhelst man sprängde fram i "det förlovade landet" i sin jakt på guld, odlingsbar mark eller bara makt, så röjdes folken som levde där undan i en urskiljningslös process. De som inte dog sattes i reservat. Dessa reservat finns kvar än i dag. Numera är det tillåtet för ursprungsbefolkningen att lämna reservaten utan att bli skjutna, men då förlorar de sitt speciella socialbidrag.

I reservaten är det fattigt, arbetslösheten är skyhögt och drog- och alkoholproblemen enorma.

"Kill the Indian and save the man" blev en välkänd slogan på slutet av 1800-talet. Denna metod skulle göra de hedniska folken civiliserade. Man ansåg att man gjorde en god gärning i guds namn, eller tog det som en ursäkt för att totalt bryta ner urinvånarna och frånta dem den ena rättigheten efter den andra.

Internatskolor

Det man konkret gjorde var att åka hem till familjer, med våld ta deras barn ifrån dem och sätta dem i internat som drevs av katolska präster och nunnor. Barnen skulle brytas ner, glömma bort sin kultur och sitt språk och sin spiritualitet och sen "återuppbyggas" till "civiliserade" kristna.

Barnen blev ofta sexuellt utnyttjade och misshandlade.

När de återförenades med sina familjer var känslan av att inte höra till någonstans så stor att de oftast såg räddningen i att försvinna i dimmor av alkohol och droger.

Så föddes då ett "nytt" slags folk. Ett borttappat folk. Ett folk utan sina gedigna, kulturella, mångtusenåriga

traditioner att stå på. Ett folk som levde i sorg och fattigdom och hade fått en generationsklyfta av dysfunktionalitet.

Barn började födas med hjärnskador relaterade till alkoholmissbruket. Dessa barn fortsatte den onda cirkeln och födde barn med samma problem.

Fosterhem

Socialen och polisen stormar nu hemmen i reservaten och för fortfarande bort barn och unga, skiljer dem från familj och släkt. Dessa barn sätts i dag i fosterhem, ofta långt bort från sina rötter och ofta hos euro-amerikanska fosterföräldrar.

Vissa får det bra, men liksom många adoptiv- och fosterbarn över hela världen lever de med en saknad och en känsla av identitetslöshet vilket leder till svåra depressioner.

Många hamnar i en mardröm. De blir misshandlade och utnyttjade på olika sätt och/eller medicineras hårt med hänvisning till att detta är nödvändigt på grund av en traumatisk barndom och svårigheter att passa in i samhället.

Denna medicinering går tyvärr ofta över i ett drogberoende. De som inte hamnar i fängelse utan återvänder till reservaten fortsätter där med den destruktiva livsstilen.

Utan giltiga skäl

Röster gör sig nu hörda om att många barn tvångsomhändertas utan giltiga skäl. Detta är den stora tragedin i hela denna komplicerade process. Det finns nämligen en stor hake med detta system. Och det är bidragen som varje delstat får för fosterhemsplaceringar.

De tjänar pengar på att skilja barn från sina biologiska föräldrar. Och flera anser att North och South Dakota har gjort det till en finansiell profitering att försöka tvångsomhänderta så många indianska barn som möjligt utan ordentlig prövning från fall till fall.

Att dessa barn sen ironiskt nog genererar staterna nya bidrag i form av fängelsekunder senare i livet är den stora ironin i det hela.

Statistiken visar på att fosterbarn av indianskt ursprung utgör en bisarrt stor procentandel av alla fosterbarn i landet i proportion till deras antal.

Många gånger finns det en släkting som vill ta hand om barnet och som gör allt för få ta över ansvaret om föräldrarna ej anses kapabla.

Indianerna lever nämligen till viss mån fortfarande i familjekonstellationer som förr i tiden och "tiospaye" är en storfamilj där mosttrar, fastrar,

morbröder, farbröder och far- och morföräldrar, kusiner och syskon fortfarande finns i samma hus eller i samma område och är "närvarande" på ett eller annat vis.

Innan ICWA, Indian Children Welfare Act infördes 1978, fosterhemsplacerades så mycket som 25-35 procent av alla barn av nordamerikanskt urfolk och urfolk från Alaska. 80 procent av "native american families" hade förlorat minst ett barn till fosterhemssystemet.

Indian Children Welfare Act

ICWA verkar för att barn av urfolken först och främst ska fosterhemsplaceras hos en familjemedlem eller annan stammedlem och att föräldrarna ska få en ärlig chans att i domstol få föra sin talan. Detta efterlevs inte. Ofta är rättsprocessen kort och barn omhändertas utan att man gett föräldrar möjlighet att få föra sin talan.

Så mycket som 90 procent fosterhemsplaceras hos icke indianska familjer.

Någon som kämpar för en förändring är hövding Joseph Brings Plenty, som lever med sin fru och sina fem barn i Cheyenne River Reservatet, vilket alltså är ett av de värst drabbade reservaten.

Han arbetar som "tribal police" och får därmed var vittne till alla möjliga scenarier. Dysfunktionella missbrukarfamiljer, barn som far illa, sorg, våld och elände. Men han ger inte upp för det.

"Jag säger inte till folk vad de vill höra utan vad de behöver höra. Detta gör att jag ofta får kämpa i motvind och kritiseras hårt, men samtidigt vet jag att den ända rätta vägen för vårt folk är att nyktra till, ta oss ur missbruket och knyta an till vårt traditionella sätt att leva. Det måste återigen bli en del av vår vardag", säger Joe Brings Plenty.

Han tror inte att lösningen är att fosterhemsplacera alla barn hos främlingar långt borta från sina rötter och sina släktingar och sen med hjälp av medicinering hålla dessa barn i "schack".

Återknyta banden till "the lakota way of life"

I stället ser han möjligheten till läkning genom att försöka återknyta banden till "the lakota way of life" och hitta styrkan i sin kultur, sina traditioner och sina uråldriga läror.

Att få en gemenskap, att åter lära sig att tala sitt språk och åter börja praktisera sin gamla tro och spiritualitet är ända sättet att komma ur misären hävdar han.

När jag träffade honom förra sommaren visade han runt mig i en liten boxningsstudio där barn och ungdomar samlades varje kväll för att praktisera just detta, boxning.

Joe Brings Plenty är en glad och karismatisk man i fyrtiofemårsåldern med en till synes aldrig sinande energi.

Trots tuffa, långa arbetspass, en egen familj att ta hand om och mycket engagemang i olika sammanhang som berör Cheyenne River Reservatets folk, så praktiserar och lär han idogt ut boxning ett par timmar, i princip varje vardag kväll.

Boxning och traditioner

"Då har ungarna nästan att gå på kvällarna. Boxning tränar psyket lika mycket som kroppen. De får en gemenskap, de åker på tävlingar, de sporrar varandra, ja ... de har helt enkelt något att göra och vara stolta över och se fram emot", berättar han medan han visar mig runt.

Och trots många sorgliga historier och livsöden om barnen där så möts jag av idel leenden och ivriga små personer som stolt visar upp sina färdigheter.

"Förutom boxningen så har vi även stunder där vi lär oss lakota och stunder där vi sjunger de gamla sångerna och pratar om vilka vi är, var vi kommer ifrån och hur vi återigen bör leva för att bli det starka folk vi var en gång i tiden", fortsätter Joe och jag inser fitnessen i att väva in de gamla lärdomarna med en fysiskt aktiv träning av kroppen.

Skulle han bara öppna ett center för att lära ut om språket och de gamla lärdomarna och traditionerna, skulle förmodligen inte lika många dyka

upp. Men det är coolt att vara boxare.

"Varje söndag har vi en sventhyttsdeceremoni och alla som vill och kan delta är välkomna", berättar han.

Förutom boxningscentret, som funnits sedan 2002 och vars namn är Wolf Den Boxing Club och som nu i sommar har byggts ut och blivit mycket större finns även planer på att starta ett hem för barn som annars riskerar att fosterhemsplaceras.

Ny typ av hem för barn

Detta hem kommer att byggas på mark som redan hör till hans fru Jonis arrendemark och där vill de välkomna barn mellan 8-18 år som ska få växa upp med trygga vuxna som guidar dem och finns där när de egna föräldrarna inte gör det.

Mat, husrum och kläder på kroppen, samt en familjegemenskap och en uppväxt med kunskap om lakotafolkets språk, kultur och spiritualitet är syftet med detta hem. På så vis hoppas Joe Brings Plenty och hans familj att kunna bryta den onda, destruktiva cirkeln i varje fall i sitt reservat.

"Det gör fruktansvärt ont i hjärtat varje gång vi förlorar en till ung människa på grund av självmord.

Ingen ska behöva må så dåligt och ingen ska behöva känna sig så ensam. Vi vill att varje ung person här i reservatet förstår att vi finns här, att vi bryr oss och att de är välkomna in i vår gemenskap", säger Joe Brings Plenty, som också betonar hur mycket hans fru stöttar och backar upp honom i det här arbetet och även hans äldre barn. Yngst är lilla Sophie, som bara är tre år gammal.

Joe ser till att ha sventhyddan redo varje vecka för folk som vill ansluta sig. Dessutom har han sina egna "Sundance grounds" sen ett par år tillbaka och anordnar en soldans (den heligaste ceremonin av alla) varje sommar.

Med sin outtömliga energi och sitt stora hjärta lyckas han sporra många unga att våga förändra sitt liv och våga börja tro på sig själva.

Det går att läsa mer om Joseph Brings Plentys arbete för barn och unga i Cheyenne River Sioux Reservatet på hans hemsida : www.tatan-kaluta.org

Maria Tjernström Text
Joseph Brings Plenty Foto

Kåtabrännningen i våras

I slutet av september träffade Fjärde Världens föreningsstyrelse Leif Albinson från Stockholms sameförening. Han informerade om den av Länsstyrelsen i Västernorrland den 11 april nedbrända samiska kåtan.

Kåtabrännningen innebar kulmen på en långvarig tvist mellan kåtans ägare Anita Gimvall och staten. Den historiska och politiska bakgrunden till att tvisten gick så långt återfinns i 1928 års renbeteslag, som splittrade det samiska folket.

Statens syn var att "lapp ska vara lapp", det vill säga rätten till renskötsel tillföll enkom sameer. Samtidigt infördes i lagen ett villkor att renskötare måste tillhöra en sameby. Inga särskilda rättigheter tillerkändes icke-renskötande sameer.

Lagen syftade till en eliminering på lång sikt av det samiska folket. Sameskolor med begränsad läroplan inrättades. Rätten för sameer att bygga hus på sina traditionella marker kringkars.

Idag tillhör cirka 2 000 sameer någon av de 51 samebyarna i Sverige. Övriga 20 000 (eller fler) svenska sameer är genom 1928 års lag åsido-

Leif Albinson, Sameföreningen i Stockholm 20/10. Foto: Henrik Persson

sätta andrahandsfigurer. Kåtabrännningen illustrerar detta; Anita Gimvall äger inte några renar och tillhör inte någon sameby.

Byggnaden ifråga är från 1890-talet, en kåta som med tiden förföll och därpå rustades upp under 1980- och 90-talen. Samebysamer har rätt att bygga småstugor i sitt område, under förutsättning att det inte stör. Andra sameer har inte denna rätt utan staten tillämpar då samma lagstiftning som gentemot andra svenskar.

Till saken hör att samebyn i det aktuella området har bra relationer till Anita Gimvall och har godtagit kåtans existens. Det är också värt att

nämna att myndigheterna har låtit saken bero och inte ingripit mot längre norrut (i Kirunaområdet) belägna byggnader med samma rättsläge.

Samtidigt har Länsstyrelsen i Västernorrland kritiserat kulturminister Alice Bah Kuhnke för hennes ställningstagande mot Länsstyrelsens beslut och agerande.

Fjärde Världens styrelse konstaterar att statens (länsstyrelsens) agerande genom kåtabrännningen är en uppenbart skamlig symbol för statens maktutövning och för kolonialismen gentemot sameer.

Rolf Ericsson

Två av tre sameer utsatta för rasism?

Umeå universitet: En projektgrupp vid Centrum för samisk forskning, Vaartoe, har gjort en kartläggning som överlämnats till regeringen. I den kan det konstateras att två av tre sameer har blivit utsatta för rasism. Resandegruppen är den mest utsatta.

Orsaker bakom är framför allt kunskapsbrist hos befolkningen, stereotypa bilder av sameer och brist på utbildning om sameer i skolan.

Rapporten ifrågasattes dock på DN Debatt den 28 oktober av Jonny Hjelm, professor i historia vid Umeå Universitet. Han tycker att rapporten är "undermålig och att göra politik med utgångspunkt i denna rapport är bisarrt." DN.se/debatt

Sverige får svidande kritik för behandling av samerna

Sverige får åter svidande internationell kritik för hur man behandlar urfolket samerna. Denna gång från en tyngre instans än någonsin.

Europarådets ministerkommitté, där de 47 utrikesministrarna officiellt är med, kom den 12 september med en skarp skriftlig så kallad resolution om minoriteternas och framförallt samernas situation i Sverige.

Europarådet lyfte upp tre punkter "för omedelbar åtgärd". Den viktigaste handlar om att stärka möjligheterna för urfolket samerna att utöva sin kultur på sina traditionella landsområden.

SvD 22/9-18

Hungern i världen ökar enligt FN:s livsmedelsprogram

Enligt FN:s livsmedelsprogram WFP ökar hungern i världen och nu går var nionde person i världen till sängs utan att ha fått tillräckligt med mat. 821 miljoner människor vet inte var de ska hitta sitt nästa mål mat. Det är en ökning med 16 miljoner sedan förra året och ligger på samma nivå som för ett decennium sedan.

Konflikt och våld är de största bakomliggande orsakerna, men en ny trend är klimatförändringarnas roll. Enligt FN:s utvecklingsmål ska världssvalt och undernäring utrotas till år 2030.

Släktingar till Crazy Horse besökte Stockholm

Tisdagen den 26 juni befann sig släktingar till den berömde lakotaledaren Crazy Horse i Stockholm.

TVå bröder ur lakotafamiljen Clown, som är bland de cirka 3 000 personer som idag tillhör Crazy Horses släkt, samt deras farbror Floyd Clown, har sammanställt en bok efter 12 års arbete. Och boken presenterades för oss i publiken på Etnografiska museet, som var omkring 100, denna dag i juni 2018. Museets nye Amerikaintendent, Martin Schultz, fanns också på plats.

Boken har sammanställts tillsammans med en Bill Matson som också var med och beskrev hur det gått till att man fått möjlighet att göra boken. Bill Matson har också gjort en dokumentärfilm.

TVå lakota, Floyd Clown och Douglas War Eagle berättade livfullt för oss om vilken stor betydelse de dramatiska händelserna i slutet på

Floyd Clown, ättling till Crazy Horse, vid besöket på Etnografiska Museet i Stockholm.

1870-talet, som ledde till deras förfader Crazy Horses död 1877, hade för dem.

En bror till Crazy Horse blev mördad 1918. Från 1877-2001 höll slakten tyst, för sin egen säkerhets skull. Det ledde bland annat till att felaktiga uppgifter kom i omlopp, som till exempel att Crazy Horse skulle varit oglala sioux. Han var i själva verket miniconjou lakota.

Crazy Horses stora släkt har in i vår tid utsatts för viss övervakning av

US Army, berättade de. De har alltså själva varit tvungna att hålla en låg profil i USA-samhället, men är aktiva i arbetet för att bevara landrättigheter och kultur hos sitt folk.

Jag frågade i ett samtal efteråt Floyd Clown om hästar fortfarande betraktas som ett heligt djur hos lakotafolket. Det gör de.

Henrik Persson

Text och foto

Behöver uigurer en ny Raoul Wallenberg?

Xinjiang i östra Kina där miljoner uigurer lever har varit ockuperat av Kina sedan många år och där råder nu ett värre förtryck än någonsin.

Majoriteten av de uigurer som lever där är muslimer och de hindras idag från att utöva sin religion. De får inte fasta under ramadan, det är inte tillåtet att ha koranen i sina hem, att bära sjal är olagligt. Förtrycket har ökat den senaste tiden och idag tvingas unga flickor gifta sig med kinesiska män mot sin vilja, fäder och söner tas till fängelse, barn tas till barnhem trots att föräldrarna finns i livet och dessutom finns det idag så kallade omskolningsläger som människor tvingas till utan rättslig process.

I dessa läger startar dagen kl 05.00 med en liten frukost bestående av kokt deg och därefter tvingas "internerna" sjunga olika patriotiska sånger och upprepa meningar som går emot

islam, som "jag tror inte på Gud" och "Gud existerar inte". En form av psykisk tortyr värre än slag och hunger.

Detta är hjärtskärande och skrämmande men det som är ändå värre är att ingen i omvärlden verkar bry sig om eller vilja uppmärksamma detta pågående folkmord.

Värför är det så? Gäller inte de mänskliga rättigheterna uigurererna? Eller är världen för upptagen med att tjäna pengar på att sälja uigurer till den kinesiska regimen, samma som hände i Thailand 2016 och i Egypten 2017?

Vilket land är på tur? Är uigurer inte värda mer i andra människors ögon? Behöver de vänta på att en ny Raoul Wallenberg ska uppenbara sig och offra sitt liv för dem? Är omvärlden blind och låter ett nytt folkmord ske inför våra ögon och låter oss leva resten av våra liv skuldtyngda? Skuld som bygger på blindhet och tystnad.

Hadiche Ahmet

Stark ökning hos USA:s ursprungsbefolkningar

Befolkningsutvecklingen från 2010 till 2017 har nu offentliggjorts av USA:s myndigheter. Bara län (county) som har mer än 10 000 inneånare har räknats in. De som anger sig som tillhörande ursprungsfolk i USA, inklusive Alaska, är 6 795 785 vilket blir 2,09 procent av den totala befolkningen.

De som betecknar sig som "fullblodsindianer" är totalt 4 104 295 vilket utgör 1,26 procent av 2017 års befolkning. Kalifornien har största antalet ursprungsfolkstillhöriga, 1,1 miljoner. Alaska har störst procentuell andel på 20 procent. Från Los Angeles County rapporterades 233 000 ursprungsfolkstillhöriga. Oglala Lakota County, South Dakota, är länet med högst andel ursprungsfolk i sin befolkning, 93,9 procent.

Källa: Indianklubben i Sveriges Nyhetsbrev 14/2018, indianklubben.org

Universitetsnytt

Under rubriken "Universitetsnytt" publicerar Fjärde Världen nyheter från våra universitet och högskolor. Vi redovisar forskningsresultat och akademiska uppsatser.

Uppsala universitet
Foto: David Naylor

Smält forskning

Glasiärernas smältning har lett till att nya arkeologiska fynd gjorts:

"En av de få arkeologer i Sverige som arbetar inom området är Kjell-Åke Aronsson på Åjtte. Han har varit med om att göra flera fynd, bland annat pilspetsar med träskaft samt ben och horn från ren. Dateringar visade att en av renarna levde för över 3000 år sedan. Lämningar efter den påträffades i botten av en snöleiga som måste ha bildats i samband med att renen dog. Dna-analyser bjöd på ännu en överraskning. Renens arvs-massa avslöjad att den inte kan vara förfader till dagens tamrenar, vars avsmassa mer liknar de renar som renskötarna nentserna på Jamalhalvön i Sibirien än idag håller.

Arkeologiska fynd visar att renskötsel förekom i Sibirien redan för 2000 år sedan och dna-analyserna pekar mot att bruket spred sig därifrån till den samiska befolkningen i Skandinavien. Samerna verkar alltså inte ha tämjt de renar som redan fanns i området, utan importerade istället djur österifrån."

Källa: Åsa Malmberg "Framtiden smälter fram" i Allt om Vetenskap nr 6 2018

Onödiga rättigheter?

Rebecca Lawrence och Sara Moritz, vid Stockholms universitet, har undersökt gruvbolagens attityder till samernas rättigheter. De anser inte att dessa rättigheter behövs:

"Att beakta mänskliga rättigheter för urfolket samerna är inte relevant i Sverige eftersom det inte skedde någon kolonisering i Sverige. Det är inställningen hos några av toppcheferna inom svensk gruvindustri när

det kommer till samernas rättigheter att påverka nya gruvor. Det visar en ny forskningsrapport från Stockholms universitet.

"I Sverige är det ändå inte så dåligt som indianerna har det i Kanada." "Vi har ett annat samhälle. Är du verksam i Sydafrikas obefolkade områden kan du bete dig på ett visst sätt."

Det här är direkta citat från chefer inom den svenska gruvnäringen, hämtade från en ny forskningsrapport, som publiceras i den välrenommerade vetenskapliga tidskriften *Extractive Industries and Society*."

Källa: SvD 180615: <https://www.svd.se/gruvbolag-rattigheter-for-urfolk-behovs-inte-i-sverige>

Hatbrott i Sverige

"Den vanligaste förövaren vid främlingsfientliga, antireligiösa och homofobiska hatbrott är en helt obekant person. Vid främlingsfientliga hatbrott är risken att utsättas fyra gånger större för yngre personer än för äldre. Det visar en ny studie från Brottsförebyggande rådet (Brå). /.../ Andelen som uppger att de utsatts för främlingsfientliga hatbrott minskade först, från 1,3 till 1,1 procent (under genomsnittsperioden 2005–2007 till 2010–2012). Därefter ökade den till 1,6 procent (2014–2016). Förändringen över tid utgörs främst av utsatthet bland män, eftersom kvinnors utsatthet har legat mer stabilt under samma period."

Källa: BRÅ via TT 180820

Svensksomaliska

Natalia Ganuza och Christina Hedman, vid Stockholms universitet,

har undersökt om modersmålsundervisning i somaliska hjälper elevernas läsförståelse och skolresultat:

"Övergripande pekar resultaten på ett positivt samband mellan deltagarnas läsförståelse på somaliska och deras skolresultat. Sambanden är dessutom starkare och mer omfattande än de som finns mellan elevernas läsförståelse på svenska och deras betyg. I artikeln argumenterar vi för att resultaten indirekt antyder att modersmålsundervisningen har positiv inverkan på elevernas skolprestationer, vilket, om det bekräftas i framtida studier, är anmärkningsvärt med tanke på den begränsade undervisningstiden och ämnets marginaliserade position i det svenska utbildningssystemet."

Källa: <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1218268/FULLTEXT01.pdf>

Inget valbesked

Malin Brännström, juridiska institutionen vid Umeå universitet, är kritisk till att regeringen inte gav besked om markanvändningen i Norrland innan valet:

"Det är högst anmärkningsvärt att man inför ett val inte ger besked. Politik handlar om att göra avvägningar mellan olika intressen, i det här fallet mellan samisk markanvändning och gruvintressen. Det är jättesvåra frågor, men det är deras ansvar. Det är politiker som har ansvar för avvägningarna. Medborgare måste få veta var de står och vad de kommer att jobba med för lösningar, speciellt när två ansvariga ministrar ger helt olika besked"

Källa: Artikel av Joel Dahlberg och Jonas Fröberg i Svenska Dagbladet 180831

Pampiga husets rasistiska historia

Alla hus har en historia. Men vissa hus historia är värre än andra.

På finaste adressen, mitt i Västervik, ligger ett stort pampigt hus. Det ser ut som om det hör hemma i förnåma kvarter i Stockholm eller Göteborg – men detta hus ligger i småstaden Västervik. Hur hamnade det här?

Emil Häggblad flyttade till sin frus hemstad 1906 och lät då bygga huset. Hur hade han råd med det?

Häggblad hade fört ett kringflackande liv som legosoldat för Storbritannien och haft anställningar i afrikanska gruvor. Trots misslyckade insatser i boerkriget så lyckas Häggblad, efter att ha tagits till fånga, ändå framstå som en krigshjälte. Runt år 1901 har han jättetur och kommer över en guldinmutning vid Surprisegruvorna i Zimbabwe, som då var området Rhodesia under British South Africa Company. Häggblad blev stormrik på guld som rätteligen tillhörde Zimbabwes folk. 1910 stod det pampiga huset i Västervik klart.

Kontroversiellt?

Att ta guld från en rasistisk och kolonialt utnyttjad stat för att bygga hus i Sverige borde rimligen vara kontroversiellt. Åtminstone nu – år 2018. Men tvärtom framställs historien i turistbroschyerna som okontroversiell; ungefär som om det handlat om en helt vanlig investering med pengar som Häggblad tjänat. Västerviksguiden använder till och med det gamla rasistiska namnet Rhodesia. I broschyren *Allt om Västervik* så kallas Emil Häggblad för "äventyrare". Det är ett sätt att beskriva kolonialism som för tankarna till ungdomsböcker för mer än 50 år sedan. Det är som om avkoloniseringen aldrig skett.

Istället!

Istället för att romantisera historien så borde huset få en minnesplatta över de koloniala övergreppen i Zimbabwe. I Sverige behöver vi problematisera det koloniala perspektivet i historieskrivningen. Det gör huset mer intressant som historisk byggnad om vi inte bara ser en pampig fasad – utan förstår att här finns ett kolonialt förtryck som har betalt för varje tegelsten.

Olof Rydström

Text och foto

Källor:

Västerviksguiden 2018, Allt om Västervik nr 2 2018, Västerviks Tidningen 090131, Populär Historia 030119

Notiser

Australiska massmord

En ny karta håller på att tas fram med platser för massmord på Australiens urinvånare. Forskarna vid universitetet i Newcastle räknar med att det kan bli över 500 platser mellan åren 1788 och 1930. Siffran inkluderar även 10 massakrer på asiater och europeer.

Forskaren Lyndall Ryan trodde i början att det skulle handla om cirka 200 platser. Nu har antalet historiska massakrer mer än fördubblats och över 6000 människor mördades.

Källa: <https://www.sbs.com.au/nitv/nitv-news/article/2018/07/27/we-havent-been-listening-indigenous-massacre-map-expands-250-sites>

Ljusvakan för kärnvapenförbud på FN-dagen

Från Ljusvakan för kärnvapenförbud den 24 oktober, på Sergels Torg i Stockholm. Den genomfördes på flera orter, Sverige runt, på FN-dagen. Kravet är att Sverige omedelbart skriver på denna FN-konvention. Mer än 70 länder har gjort det.

Ursprungsfolken, från pueblo- och västshoshoner i Arizona och Nevada till aboriginer i Maralinga i Australien, till dem i Semipalatinsk i Kazakstan, till allursprungsbefolkningen franska Polynesien och Mikronesien och många andra - hör alla till dem som direkt och fysiskt drabbats av kärnvapenproven ända sedan de började.

Fjärde Världen stöder helhjärtat kampanjen mot förbud av kärnvapen.

På ljusvakan deltog Henrik Persson, ordförande i Föreningen Fjärde Världen, som också fotograferat.

Tibetansk buddhist höll föredrag

Khenpo Tamphel höll den 6 september ett offentligt föredrag på Folkuniversitetets lokaler i Stockholm. Arrangör var Ratnashri Meditation Center.

Khenpo Tamphel har verkat som lärare, forskare och översättare vid Drikung Kagyu-institutet i Dehra Dun i Indien. Idag är arbetar han även gästforskare och lärare vid Wiens universitet.

Khenpo Tamphel berörde inte alls tibetanernas situation i dagens Tibet och relationen med Folkrepubliken Kinas regering. Det var ju frågor som istället kom upp när Dalai Lama i år besökte Sverige.

Det Khenpo Tamphel istället presenterade för oss åhörare var tibetanska/buddhistiska tänkesätt för att uppnå och behålla det väl många kallar "inre frid". Och det här är ju något som i vår stressade tid efterfrågas långt utanför buddhistiska kretsar. Ofta talas allmänt om "mindfulness" men ibland ges därvid inte hela den omfattande bakomliggande begreppsapparaten ur buddhismens tradition. Så skedde dock i stor utsträckning på Khenpo Tamphels föredrag.

Begrepp som karma, smriti, praja,

Khenpo Tamphel. Foto från Facebook

samsara, kalesha, vipassana, shamatha med flera, förklarades på ett lättillgängligt sätt. Ibland fanns paradoxala inslag i Tamphels föredragstranden: - Gör mindre, uppnå mer.

Budskapen var de klassiskt buddhistiska, att frihet från lidande kan uppnås:

Genom att släppa taget om olika tankar och föreställningar och om det mesta i denna värld, genom att meditera, genom att se tomheten i ägande och tomheten i saker och ting överhuvudtaget, genom en medkänsla som i sin tur motverkar ilska, med mera.

- Naturen bryr sig inte om hur mycket vi än försöker tvinga våra idéer på den, ansåg Khenpo Tamphel.

Henrik Persson

<https://www.facebook.com/events/1654716237971773/>

2019 Internationellt år för ursprungsfolkspåk

FN beslutade år 2016 att 2019 ska vara Internationellt år för ursprungsfolksspråk, baserat på en rekommendation av Permanent Forum för ursprungsfolkfrågor.

Vid den tidpunkten konstaterades att 40 procent av de uppskattningsvis 6 700 språk som talas världen runt hotas av att försvinna. Det innebär att även de unika kulturerna och kunskaperna, vanorna och värdena som språken hör till hamnar i riskzonen.

Ursprungsfolken är inte bara ledande i att skydda miljön, utan språken representerar komplexa kun-

skaps- och kommunikationssystem, och bör erkännas som en strategisk nationell resurs för bland annat utveckling och fred.

Ursprungsfolksspråkåret kommer att bidra till att uppnå målen i "the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples" och "2030 Agenda on Sustainable Development".

Källa: <https://en.iyil2019.org/about/>

I detta nummer handlar Minoriteters mat om en matfestival i Stockholm.

I Stockholmsförorten Solna anordnades Food festival med mat från olika delar av världen. Sponsrade festivalen gjorde ICA i Solna stadsdel och byggföreningen Järvastaden AB. Här kunde besökare smaka mat från en mängd olika länder – och det var de boende själva som lagade den.

Men själva idén kom från Daria Razumova som bor i det här området.

-I Järvastaden bor folk från så många olika länder och jag tänkte att det skulle vara kul med en festival där boende lagar mat från sina hemländer. säger Daria Razumova.

Tredje året i rad

-Vi anordnar Food festival i Järvastaden för tredje året i rad. Varje år kommer allt fler besökare. Det här

året smakade besökarna hemlagad mat från Kazakstan, Kongo, Bangladesh, Kina, Serbien, Schweiz, Sverige, Kirgizistan och Mexiko. Det var mat från femton länder. Lagade maten gjorde absolut inte kokkar, utan vanliga människor som bara tycker om att göra det.

Medan besökarna njöt av god mat spelade en orkester vacker musik.

Efter maten skyndade många besökare inte hem på grund av att snart började det visas, här på samma plats, ett flertal kortfilmer på storbildsskärm och därefter filmen Star wars.

Många frågade ”kommer festivalen att vara nästa år också?” Klart att det kommer att vara!

Habira Majieva

Text och foto

Resereportage:

- Nationalismens spöke har återvänt

I Krakows gamla judiska kvarter Kazimiers pågår arbete på att återskapa den judiska kultuir som utplånades under andra världskriget. Foto: Henrik Persson

MINORITETER I POLEN

Sommaren 2018 blev lång och het i både Europa och världen, och det märks även här i Krakow, Polens andra stad i storlek. Vi stiger av på Krakows centralstation efter en tretton-timmarsfärd från Polens Östersjökust med nattåg.

Krakow är en av Europas kulturella pärlor. Under medeltiden var staden ett centrum i Europa. Stadstorget från denna period, påminnande om en italiensk piazza, finns fortfarande kvar. Krakow blev, till skillnad från Warszawa, endast marginellt skadat under andra världskriget. Det eftersom den sovjetiska Röda Armén avstod från att använda flygbombardemang och tungt artilleri vid sin inmarsch.

Vi besöker slottet Wawel, Etnografiska museet och Schindlers emaljvarufabrik som idag är ett av Krakows modernaste museer. Det var här som entreprenören Oscar Schindler räddade över 1 000 judiska personer undan Förintelsen, skildrat i spelfilmen "Schindlers Lista".

Av över 2 miljoner judar i Polen fanns omkring 25 000 kvar efter andra världskriget. De övriga hade mördats eller flytt. En intressant plats i Krakow i det sammanhanget är stadsdelen Kazimierz, som vi besöker. Här finns äldre judiska kvarter kvar, men också moderna kosher-restauranger/-kaféer och -livsmedelsbutiker. Flera synagogor är i bruk och det finns samlingslokaler för judisk kulturverksamhet. Ett arbete pågår för att återskapa den judiska kulturen i Polen.

Centret för Judisk kultur i Krakow är inrymt i en före detta synagoga. Här ordnas föredrag, konserter och mycket annat. Byggnaden inhyser också ett kafé. Här har sociologerna Joachim Russek och Slawomir Kapralski sina arbetsrum. Vi har stämt möte där för ett intervjuamtal, och den första vi ställer frågor till är Joachim Russek:

Hur ser romernas läge ut i dagens Polen?

- Det finns en allmän reservation

Joachim Russek: Eftersom de flesta inte har någon personlig erfarenhet av judar blir de lätta att använda som syndabockar. Foto Ola Persson

mot dem. Samtidigt verkar det som många lever ett förvånansvärt harmoniskt liv. De har startat arbete för bevara det romska kulturarvet.

I staden Tarnow i Polen lever 350 romer. Det finns ett etnografiskt museum där med Polens största utställning av romska föremål. Varje år genomförs också en karavan där man färdas till platserna för de massakrer som utfördes på romer i Polen under andra världskriget, för att ha minnesstunder och uppmärksamma Porajmos, den romska Förintelsen. Ett syfte med karavanen är också att manifesteras den romska kulturen. På vissa platser mördades upp till 180 personer i taget. I Auschwitz mördades över 20 000 romer. Den totala siffran på mördade romer i Europa under denna tid kan vara över 1 miljon.

Och judarna, vilken är deras ställning?

- 1939 tillhörde 30 procent av befolkningen i Polen olika minoriteter. I Warszawa levde omkring 300 000 judar, 30 procent av befolkningen där. Judar utgjorde 20-80 procent av invånarna i vissa polska städer. Röda Arméns inmarsch 1939 skyddade judarna i vissa områden. Men 90 procent av judarna i Polen dödades under andra världskriget.

- Judarna är idag ett litet antal i Polen. Majoriteten av invånarna i Polen har aldrig träffat en jude ansikte mot an-

sikte. Och eftersom de flesta inte har någon personlig erfarenhet av judar blir de lätta att använda som syndabockar. Enligt en undersökning har 25 procent av befolkningen i Polen fördomar mot judar.

- På 16-1700-talet var livet ganska harmoniskt, men det förekom att judar utsattes för klassiska anklagelser som att ha förgiftat brunnar och för att använda kristet blod i sitt matza-bröd.

-Under kommunisttiden fanns i Polen en synlig representation av judar i partiledningen - vilket kunde användas i spridandet av fördomar. 1968 ledde en antisemitisk kampanj till att cirka 15 000 judar lämnade Polen.

- En del flydde till Sverige, och fick ett generöst mottagande där. Vi har fortfarande kontakt med flera.

Hur arbetar ni med det Judiska kulturcentret?

- Vi ser vår uppgift huvudsakligen i att de-myologisera bilden av juden i den allmänna uppfattningen i Polen. Vi har funnits i 25 år. Det har varit en lång läroprocess. På sätt och vis liknar vi väl många andra NGO:er som kämpar för att bli accepterade av Den Allsmäktige.

Slawomir Kapralski är sociolog men undervisar även i antropologi. Han känner väl till den romska minoritetens historia och förhållanden i Polen.

MINORITETER I POLEN

Berätta lite om ditt arbetsfält!

- 1401 kom de första romerna till Polen. De begav sig av från (förföljelser?) Tyskland, och det polsk-litauiska området utgjorde ett bättre skydd för dem.

- Den romska gruppen här i Polen tillhör samma språkliga grupp som romerna i Skandinavien. De flyttade tidigare tillsammans med de vlachiska fåraherdarna, och kallas belitkaromer. Det finns huvudgrupper som har olika dialekter.

- Mitt arbete med roma-studier började 1994 i samband med ett fältarbete jag gjorde tillsammans med studenter i det som finns kvar av koncentrationslägret Birkenau. I det sammanhanget träffade vi sinter.

Vid den tiden fanns det bara 50 texter överhuvudtaget i det här ämnet. Idag har över 250 papers skrivits och det finns en hel del litteratur.

- Jag sysslar alltså en del med romsk historia under andra världskriget. Men jag är inte någon typisk romolog, utan har ett väldigt speciellt perspektiv: Hur holocaust-minnet används för att skapa identitet idag. I det syftet intervjuar jag romska aktivister på mellannivå, t ex om "hur romer bör vara". Jag har skrivit/håller på med en stor bok om det här, och

har skrivit en mängd artiklar också.

Vad har din forskning givit vid handen, så här långt?

- De romer jag beskriver kan när det gäller saken jag undersöker delas in i tre grupper:

1. De som inte vill vara romer längre. På grund av förföljelserna finns det en stark tendens till assimilation.

2. De som istället vill hålla fast vid kulturen som ett skydd mot förföljelserna.

3. Unga romer som är trans-nationalister och framhåller att alla romer i hela världen har något gemensamt. Förintelsen blir en viktig sak att hänvisa till.

- Även romer i Spanien och England börjar, trots att man inte var utsatta för Förintelsen, bli mer och mer intresserade. Vi får ett slags "konstgjort minne", som inte kräver att man haft de här erfarenheterna personligen. Det här blir också ett kollektivt minne eftersom alla vill tillhöra en större grupp.

- I Rumänien blev en del av romerna utsatta för Förintelsen, men en del blev istället enrollerade in i armén och tyckte sig få en mer etablerad

plats i samhället.

- Allt det här är ju en nationsbildningsprocess, som jag alltså forskar om. Jag använder mig bl a av Benedict Andersons begrepp "föreställda gemenskaper", som en modell för att beskriva hur den här processen går till och ser ut.

Hur vill du beskriva det polska sambälle som omger de judiska och romska minoriteterna i landet? Vad tänker polacker på idag?

- Polackerna är besvikna. 1990, alltså för 28 år sedan, började en period när de fick veta att "Ni måste förändra er, ni måste jobba hårt". Lite längre fram blev kanske folk oroliga eftersom den neoliberala förändringen var ganska tuff.

- Sverige framstår ju som ett socialistiskt land, medan här i Polen är livet ganska tufft. Hälsovården har försvunnit. Man måste numera vara i ett ganska kritiskt tillstånd för att få omedelbar hälsovård. En behandling kostar ungefär en tiondel av en genomsnittlig månadslön, som man måste betala. Man har ingen känsla av säkerhet.

- Många polacker börjar nu fråga sig: Varför måste vi fortfarande kämpa för att överleva? Och svaren hittas i enkla lösningar: "EU är dåligt, vi får vara billig arbetskraft där. Och sedan vill de att vi ska ta emot immigranter."

- Polen är ett homogent samhälle utan administration för att ta emot immigranter. Men det finns minoriteter. Den största gruppen är ukrainarna. De har ungefär samma roll som mexikanerna i ekonomin i USA, de kommer hit och arbetar.

- Det finns en stark antimuslimsk attityd i Polen. All information om terrorismen överdrivs. Mina kollegor kan fråga mig: "Är Stockholm verkligen säkert?"

- Polackerna i gemen känner sig inte trygga, de känner sig lurade och utnyttjade. Därför får det stor effekt när regeringen gör en sådan sak som att dela ut 500 zloty i månaden (motsvarar 1250 kr) till varje familj som har två barn. Det är kanske ingen stor summa men viktigt för alla de polska familjer som lever på ruinens brant. Det betyder: "Vi får något från staten."

- Sedan kommer myndigheterna med

FAKTA OM POLENS FOLK

Idag är Polen främst bebott av etniska polacker. 2011 års folkräkning rapporterade 37 310 341 miljoner (96,88 procent) som satte polack som sin första identitet. 435 750 (1,13 procent) satte silesier, 17,746 (0,04 procent) kasjuber, 74 464 (0,19 procent) tyskar, 38 387 (0,09 procent) ukrainare och 36 399 (0,09 procent) vitryssar. Andra identiteter rapporterades av 88 577 personer (0,23 procent) och 521 470 personer (1,35 procent) rapporterade inte någon identitet alls.

Andra minoritetsmedborgare och etniska grupper i Polen inkluderar: romer, polska judar, lemker, litauer, armenier, vietnameser, slovakar, tjecker, ryssar, greker och lipka-tatarer. De etniska polackerna själva kan delas in i många olika regionala etniska undergrupper, som: masovier, kurpie, masurier, kasjuber, kujawiacy, poznaniacy, krakowiacy, lubliniacy, lachy sądeckie, pogórzanie, goraler, silesier och silesiska goraler bland många andra. (Wikipedia)

MINORITETER I POLEN

Slawomir Kapralski, sociolog (vä) med Ola Persson från Föreningen Fjärde Världen. Foto: Henrik Persson

ett besked därtill: "Vi vet att ni är främlingsfientliga och vi gillar det." Den polska etniska nationalismens spöke har återvänt. Minoriteternas situation har förvärrats. Mellan 1990 och 2010 var det en minskning, polacker började gilla andra folk mer. Men 2010 kom Smolensk-katastrofen. Halva regeringen dog i ett flygplan på väg till statsbesök i Ryssland. Efter det har de negativa känslorna ökat. Det finns en hierarki i det här sammanhanget där misstänksamheten är störst mot:

1. Araber
2. Romer
3. Turkar
4. Rumäner
5. Ukrainare
6. Judar

- Regeringen åtar heller inte användning av nazistiska symboler när de används i demonstrationer. De kan även köpas på en marknad precis härintill. Ett klimat uppstår där människor börjar göra saker som tidigare var förbjudna.

- Regeringspolitiker meddelar: "Det

är OK att hata främmande språk." En skammens pedagogik har uppstått.

En polsk variant av Antidefamation League har skapats, som drivit att det ska gå att sättas i fängelse i tre år ifall man säger att det fanns polacker som hjälpte till vid Förintelsen. Men Israel protesterade och nu har en överenskommelse gjorts där de mest radikala inslagen i lagen tagits bort.

- Jag och några till kommer snart att ge ut en bok om det här. Den heter "Den banala glömskan" och handlar om varför polacker vill glömma bort Förintelsen. Titeln är en parafra på Hanna Arendts "Den banala ondskan".

- Regeringspartiet har 30-40 procent av rösterna. I själva verket bara 18 procent, men valsystelet är märkligt. Vänstern är svag, nyliberalerna vet ingenting, de tidigare kommunisterna, som kanske liknar socialdemokrater mer, är gamla.

- Det finns 38 miljoner polacker i Polen, men bara 25 000 romer. Men på Internet pekas romerna ut som en surrogatfiende. De får symbolisera alla de utlänningar som skulle kunna komma hit. De sista 5-10 åren har man också börjat tala mer om ras, att

romer skulle ha "en annan genetisk konstitution". Romaorganisationerna har nu börjat kräva kontroll av moderatorerna på de webbsidor där sådant här förs ut.

**Henrik Persson,
Ola Persson**
Intervju

Högerradikal motdemonstrant vid Czestochowas Prideparad, Polen 2018. På t-shirten syns olika symboler: nynazistisk, nationalistisk och antikommunistisk. Foto: Silar

Stark påminnelse om fortsatt rasism i USA

En ny filmdeckare fördjupar bilden av rasismen mot afroamerikaner i 1970-talets USA. Samtidigt är den humoristisk och har budskap som pekar rakt in i vår egen tid.

Ramhandlingen i filmen är att en afroamerikan, Ron Stallworth, lyckas bli antagen som polis i staden Colorado Springs. En bedrift ännu i det tidiga 1970-talets USA. Efter en tid på arkivet, där han mobbas av vita poliser, lyckas Ron få jobb på en annan avdelning, den för underrättelsetjänst. Han ska spionera på Svarta Pantrarnas studentorganisation.

Det sker på ett möte med Pantheralären Stokely Carmichael, som efter ett besök i Afrika antagit det afrikanska namnet Kwame Toure. Namnet är antaget efter två afrikanska politiska ledare; Kwame Nkrumah i Ghana och Sékou Touré från Guinea.

I filmen återges Carmichael/Toures medryckande talekonst så illusoriskt att man nästan tycker sig vara på plats. Intrycket blir starkt på de unga afroamerikanerna på mötet. Men Ron väljer att rapportera till sin chef att ingen våldsanvändning troligen kommer att bli följden av agitationen.

Ron blir förälskad i den kvinnliga ledaren för Svarta Pantherstudenterna, och erkänner till sist för henne att han är polisspion. Tillsammans lyckas de sätta fast en annan polis som ägnar sin tid åt att stoppa, hota och förnedra oskyldiga afroamerikaner via sina polisinspektörerna.

Nästan chockartad

Efter en tid blir det istället den vita rasistsekten Ku Klux Klan, KKK, som ska infiltreras. Av naturliga skäl blir det svårt att använda sig av Ron,

men en vit konstapel får som infiltratör använda hans namn. Ron kommer dock också till nytta eftersom han via telefonsamtal lyckas etablera kontakt med en KKK-ledare, stormästaren ("grand wizard") David Duke.

"Göra Amerika stort igen"

Någonstans här börjar man tydligt förstå – exempel har funnits i filmen av och till hela tiden – att filmreplikerna inte bara kommer från 1960-talet. KKK-ledarna i filmen säger i själva verket samma saker som Trump: "Vi ska ta tillbaka Amerika. Göra Amerika stort igen". Nyansskillnader finns förstås. Trump säger ju som president "Gud välsigne Amerika", medan Duke säger: "Gud välsigne det vita Amerika". Samtidigt ville Trump egendomligt nog inte helt ta avstånd från grupperna som ordnat en rasistisk demonstration i Charlottesville, där en bil plötsligt kördes in i motdemonstranternas led med skador och ett dödsoffer som följd.

KKK-ledaren David Duke finns alltså med i de spelade delarna av filmen. Effekten blir nästan chockartad när samma David Duke – men den här gången den riktige – avfilmad vid ett offentligt tal inför högerreaktionerna som samlats i Charlottesville upprepar samma floskler som skådespelaren i spelfilmen tidigare.

Stark påminnelse

Ju längre filmen kommer, desto mer låter regissören Spike Lee också olika former av "svart" verklighet komma in. En åldrad Harry Belafonte deltar som sig själv i en nyckelscen, där han för andäktigt lyssnande unga aktivister berättar om en lynchning av en ung afroamerikansk man han var åsyna vittne till i sin ungdom. Den unge svarte mannen var anklagad för en våldtäkt på en vit kvinna och hans kropp skändas. En stor folkmassa fanns runtomkring, men ingen gör något för att hindra mordet. Man sätter också eld på mannens kvarlevor och polisen skär av händerna för att ta fingeravtryck med. Därefter utges vykort med bilden på den hängda och brända unge mannen...

Summa summarum en mycket bra film, gjord i ett lättillgängligt format, som blir en stark påminnelse om att den växande rasismen i dagens USA inte är att något att leka med alls. Och inte Trump heller.

Henrik Persson

BlackKlansman

Regissör: Spike Lee 2018

Vad gör FIAN?

Jag besökte för ett antal år sedan Ecuador och hörde då talas om FIAN. När jag såg deras logga i Solidaritetsrörelsens hus beslutade jag mig för att ta reda på mer om deras verksamhet.

Jag kontaktar en av de ansvariga, Maja Magnusson, och vi träffas en solig majdag utanför Solidaritetshuset.

Maja har en yrkesbakgrund som folkhälsovetare och kommunikatör. Hon berättar att FIAN är en människorättsorganisation som framför allt arbetar med fattiga småbrukare och stödjer dem i sin kamp för överlevnad och rätt till att kunna försörja sig och få lämplig mat. FIAN:s vision är en värld utan hunger, främst rätten till mat och nutrition.

Att få äta sig mätt borde vara en rättighet, påpekar Maja med enfaset. För henne själv är det en av orsakerna till att hon engagerat sig i organisationen.

I FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna finns det som en självklarhet men som vi vet uppfylls den inte, människor hungrar och i många länder fräntar man småbrukare och landsbygdsbefolkning deras möjlighet till försörjning. Länder/stater tillåter gruvdrift, skövling av skogar, dammbygge och annan infrastruktur i områden där människor i urminnes tider odlat sin lilla jordplätt, fiskat, jagat och på det sättet kunnat försörja sin familj och bo kvar på landet.

Hjälp vid tvångsflyttningar

Många av dessa grupper är urfolk eller etniska minoriteter. Så ser det ut i stora delar av Afrika, Asien och delar av Latinamerika. Människor är småbrukare och vill fortsätta att försörja sig och sin familj på detta sätt i harmoni med naturen. Men jakten på mark och annan exploatering av naturen tvingar miljontals bönder och småbrukare att flytta på sig och deras jord, fiskevatten och jaktmarker tas ifrån dem och de kan inte längre försörja sig.

Det är då vår organisation kan komma till hjälp, säger Maja.

Vad ska en utbildad, kanske analfabet, fattig småbrukare eller lantarbetare göra i en sådan situation? Som exempel berättar Maja om ett fall i Indien där hon varit mycket involverad.

- Människor i ett 50-tal byar hade förflyttats på grund av ett stort dammbygge och de kunde inte fortsätta att bedriva fiske som de tidigare försörjde sig på. Representanter för byborna tog då kontakt med oss i FIAN för att få hjälp med att organisera sig och kunna ställa krav gentemot sin regions regering.

Vi arbetade väldigt konkret med utbildning av byborna i flera steg:

Vi informerade de berörda om deras rättigheter gentemot stat eller region och myndigheter i landet/Vi utbildade i dessa rättigheter och ofta kring genus då många odlare är kvinnor utan makt, med syfte att stärka dem/Vi hittade samarbetspartners och formade nätverk så att bönderna blev starkare i sina krav/Vi hjälpte till i påverkansarbetet i form av att skriva brev, uttalande, kontakta media, etc.

Fallet är pågående och idag då byborna inte kan fortsätta med sitt fiske har man tack vare kampen lyckats utverka matpaket av regeringen, men FIAN:s strävan är att de ska kunna få igång en lokal ekonomi i området som gör att de blir självförsörjande igen.

Projekt i 25 länder

Maja berättar att FIAN arbetar med projekt, så kallade fall i 25 länder och det finns medlemmar i 60 länder. Man kan säga att man hjälper medborgare mot staten. Samma kamp måste även bedrivas i Sverige, anser Maja.

FIAN startades av en tysk, och i sitt arbete med Amnesty ansåg han att arbetet med de Mänskliga rättigheternas 48 punkter inte räckte. Man borde även arbeta med ESK rättigheterna, det vill säga människors ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter då de är minst lika fundamentala för människors liv.

FIAN driver nu på i FN för att en åttonde konvention ska utformas,

en deklaration om småbrukares och landsbygdsarbetares villkor.

Rätten till mark är central för dessa och i det globala ekonomiska systemet där allt handlar om vinstmaximering, inte om överlevnad, har denna grupp stora problem. Livsmedelsindustrin vill till varje pris tjäna pengar genom att använda sig av stora arealer och fruktsamma grödor. WTO handlar om att privatisera och investera och småbrukare luras, landgrabbing är exempel på det.

Maja tror dock att det kommer att ta minst 20 år innan en åttonde konvention är färdigförhandlad och sedan ska den godkännas av FN och ratificeras av alla länder. En lång process!

FIAN finansieras av medel från Forum Syd och budgeten är inte stor.

Påverkansarbete i Sverige

Som avslutning på vårt samtal berättar Maja lite om påverkansarbetet som bedrivits i Sverige i år. En lyckad kampanj har varit "Schyssta pensioner" där FIAN lobbade mot makthavare i riksdagens pensionsgrupper och mot politiker i olika partier.

Svenska AP fonder har under lång tid, fram till 2013, haft miljöninvesteringar i gruvdrift i ett miljöskyddat bergsområde i Ecuador, Kimsakocha ett bergsområde med många sjöar, berg och dalar.

30 000 småbrukare och urfolk i regionen hämtar sitt dricksvatten från sjöarna och det finns stor risk för föroreningar av vattnet och att vattenmängden minskar till böndernas jordbruk.

FIAN har sedan 2009 stöttat lokalbefolkningens protester mot gruvan på olika sätt och även lyft frågan i FN. Men det finns mycket kvar att göra i Sverige, tycker Maja.

Hon nämner livsmedelsindustrin, den storskaliga, en stor bov som släpper ut mer koldioxid än transportsektorn. Marken överutnyttjas och utarmas och koldioxiden i marken när den vänds otaliga gånger skapar stora utsläpp i atmosfären.

Här som där måste vi återta makten över vår mat och mark.

Ingrid Jonsson

Bildkälla: usaid.org

Världsbibliotekets avdelning för folksagor och myter

På Världsbiblioteket i Solidaritetshuset i Stockholm kan du botanisera bland sagor, sägner och myter från olika delar av världen.

Det lilla folksagobiblioteket bygger på en donation av författaren Janne Lundström av hans material med västafrikanska sagor, samlat i ett 40-tal pärmar, från hans efterforskningar på bibliotek i Västafrika, London, Paris och Stockholm. Vi tog emot dem med glädje, tillsammans med några hyllmeter böcker i ämnet.

Sedan tidigare hade vi själva en hel del folksagosamlingar och annan litteratur i våra samlingar som passade in. Det finns så många eldsjälar som samlat och översatt folksagor från andra språk och kulturer till svenska, det är något fantastiskt som pågår hela tiden.

Våren 2017 invigde vi avdelningen. Vi arrangerade också programserien Myter och berättelser, där Janne Lundström berättade om västafrikanska dilemmasagor och Taina

Kantola om sin nytolkning av Gilgamesheposet och Inanna-myten.

Véronique Tadjo, en författare och illustratör som använt myter i både bilderböcker och romaner, var också en av våra inbjudna föreläsare. Hon talade bland annat om vikten av att med ett kritiskt öga kunna omtolka och omskapa traditionella myter och berättelser. På så vis kan de fortsätta vara levande och värdefulla för människor idag.

Muntligt berättande

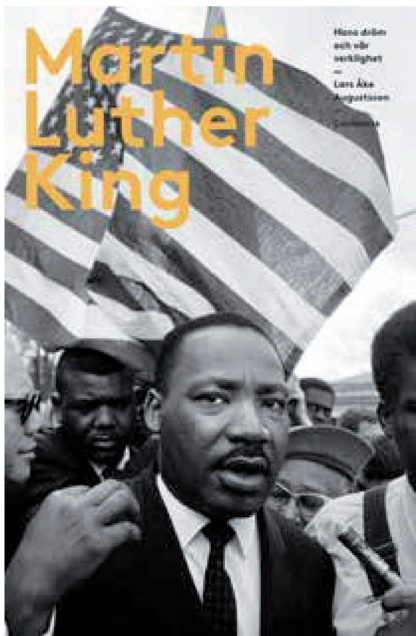
Berättande, storytelling, har ju blivit en rörelse och utövas av många i olika former. Regionala berättarnätverk ordnar berättarkafeer, festivaler, kurser och skapar plats för flyktingars och invandrades berättande. Skolvärlden använder folksagor och myter som inspiration för muntligt berättande.

På Kungliga Biblioteket, KB, liksom Svenska Barnboksinstitutet i Stockholm kan man hitta böcker och i gengren. Fritt tillgängligt på nätet finns också mängder av material för den intresserade.

Världsbiblioteket driver portalen världslitteratur.se om översatt skönlitteratur från Afrika, Asien, Latinamerika och Mellanöstern. Just nu arbetar vi med en särskild avdelning som tar upp folksagor, fabler och myter. Där kommer vi också att publicera några sago- och fabelklassiker med utgången upphovsrätt vi scannat in som Tusen och en natt och trebandsverket Kalilah i översättning av Eric Hermelin.

Folksagor har haft en förmåga att vandra över såväl landsgränser som

"Martin Luther King - hans dröm och vår verklighet"

Lars Åke Augustsson

Carlssons bokförlag 2018

genom tiderna, och när det gäller just berättelsen med de två schakalerna Kalila och Dimna, är det en fabelsamling som rest långt och länge.

Ursprunget på sanskrit är förlorat, men skrevs flera århundraden före vår tideräkning. Så småningom översattes den till persiska och arabiska och fick stor spridning i hela världen.

Människor med rötter i Mellanöstern Asien eller Afrika känner oftast väl till den men i Sverige är vi nog mest bekanta med några av fablerna vi känner igen från Aesopos och La Fontaine. Vi har därför låtit bearbeta några av berättelserna, och publicerar inom kort "Kalila och Dimna : tre fabler" i en modernare språkdräkt och försedd med nya illustrationer. Vi skulle också vilja låta översätta vår version till persiska och arabiska. På så sätt vill vi inspirera till att lära känna mer av sagoskatten som är vårt gemensamma kulturarv och låta berättelserna fortsätta vandra.

Maria Bergstrand

*Ansvarig för Världsbiblioteket
i Solidaritetshuset.*

Resor i Då och Nu

Den 4 april i år var det, som redan uppmärksammas på flera håll, 50 år sedan Martin Luther King Jr mördades, inte ens fyrtio år fyllda. Han var mitt i en kampanj för att organisera alla fattiga i USA oavsett hudfärg.

Han är en av de viktigaste personerna i USA:s historia, som - som det står på baksidan av boken - med personligt mod, med moralen som argument och med icke-våldet som metod ledde protesterna mot den orättvisa behandlingen av den svarta befolkningen till stora segrar under 1950- och 1960-talen.

I den här boken i två delar, "Då" och "Nu", får man läsa en bra och lättläst sammanfattning om Martin Luther Kings liv och gärning i första delen.

Den andra delen består av ett mycket intressant längre resereportage uppdelat i flera delar, kapitel.

Författaren reste i Martin Luther Kings spår år 2017 och mötte människor från kyrkor och politiska rörelser. Människor som samarbetade med Martin Luther King, människor som inte mött honom, unga människor som idag är engagerade i till exempel rörelsen "Black Lives Matter". Det är som en serie intressanta artiklar.

Här framgår också att även om det gjorts framsteg sen 1960-talet så återstår en del problem med diskriminering och rasism fortfarande.

Förhindras att rösta

Det kan ske på många sätt. Till exempel genom att göra det svårare för vissa grupper i samhället att kunna ta sig till kontoren där de ska ordna med ID i de fall det behövs, och registrera sig för att rösta när det är val.

Boken börjar dock med ett par sidor om att Martin Luther King var i Sverige 1966 för att delta i en stödgalan på Operan i Stockholm, ledd av initiativtagaren, sångaren och skådespelaren Harry Belafonte, som även han var mycket engagerad i medborgarrättsrörelsen. (Läs gärna hans självbiografi, "My song", skriven med Michael Shnayersson, utgiven på Alfred A Knopfs förlag 2011.) Även svenska artister medverkade i galan. Den visades förresten i repris i SVT, Minnenas television, för inte så länge sen.

"I have a dream"

Det är omöjligt att skriva om Martin Luther King utan att nämna hans berömda "I have a dream"/Jag har en dröm-tal den 28 augusti 1963 i Washington DC inför tusentals människor som demonstrerade för arbete och frihet.

Det är ett av de bäst framförda talen någonsin. Ett skolexempel på ett starkt framförande av ett starkt budskap. Därav bokens undertitel, förstås.

Och så var det det här med ordval, som ju varit på tapeten i andra sammanhang i Sverige på senare år.

Här tar författaren och förlaget rätt beslut: när det gäller historia, där ordet "negro", "nigger" eller "colored" användes, översätts de med neger och färgad i den här boken. "Annat vore ohistoriskt", konstaterar de.

Jag håller med. Att ändra i böcker, serier, artiklar med mera, eller citerade tal, i efterhand är historieförvanskning eller censur.

Bättre då med ett förklarande förord där saker och ting sätts i sitt rätta sammanhang. Att "så här var det då", men inte nu längre.

Elisabeth Christell

Hur många romer f

En enkel fråga? En enkel fråga!

Jag vill ställa en skenbart enkel fråga. Men en fråga som leder till intressanta följdfrågor. Denna fråga är:

Hur många romer finns det i Sverige?

För att få perspektiv på denna fråga tänker jag inte börja i Sverige – utan ta ett jättekiv och börja i Australien. Och således ställa frågan:

Hur många urinvånare finns det i Australien?

När Bonniers 3-bandslexikon skulle besvara denna fråga år 1977 så kom de fram till att det fanns 30 000 urinvånare i Australien. Men vid en folkräkning 2016 meddelade istället Australien att det fanns 649 171 urinvånare.

Det är ju en viss skillnad... Så hur gick denna förändring till? Har urinvånarna fått extremt många barn under de senaste årtiondena? Nej, det handlar om två olika synsätt hur du ser på andra människor:

Exotism eller självdefinition.

Antingen kan du fråga människor om de tillhör en folkgrupp och i så fall vilken? Det är självdefinition; det som Australien gjorde i sin folkräkning.

Eller så kan du tillämpa exotiska metoder: då frågar du inte människor direkt om de tillhör en folkgrupp. Istället försöker du som skribent bedöma om en person tillhör en folkgrupp genom att studera olika saker: det kan vara personens beteende, klädsel, arbete, bostadsort eller så bläddrar du i gamla arkiv och ser om personens förfäder möjligen nämns som tillhörande folkgruppen? Så arbetade den gamla uppslagsbokens redaktion.

Som ni märker blir det ju, som sagt, en viss skillnad. Om vi återvänder till ursprungsfrågan: Hur många romer finns det i Sverige – så finns det en hel del olika uppgifter om det. En stor

tidning påstår att det finns mellan 20-80 000 romer i Sverige, "beroende på hur man räknar", som de skriver.

Nej! Det beror inte på hur du räknar. Det finns ett svar på frågan. Ett exakt-på-pricken-svar. Jämför med antalet urinvånare i Australien: exakt 649 171.

Det kan låta generöst att ge ett stort konfidensintervall; att säga att uppskattningarna varierar mellan en låg och en mycket högre siffra. Det kan låta odmjukt att erkänna sina kunskapsbrister. Men bara om du

då verkligen försöker ta reda på sanningen. I det här fallet är det inte odmjukt. Det är ignorant. Det är ett sätt att skriva som bidrar till exotism, som medverkar till utanförskap, eftersom det leder till att den som skriver inte behöver tala med dem som hen skriver om. Fördomar om en folkgrupp riskerar spridas genom sådan exotiserande statistik.

Nästan alla forskare, myndigheter och media i Sverige säger sig arbeta med just självdefinition när de talar om folkgrupper. 'Självdefinition' är

finns det i Sverige?

ett nyckelord som används av alla som vill kalla sig seriösa. Men tyvärr lever ofta exotismen kvar i tänket. I Sverige finns ingen officiell statistik om antalet personer i folkgrupper – inte ens anonymiserad statistik; där det är omöjligt att se vem som svarat. Jag vill ge några exempel på hur bristen på officiell statistik leder till just exotism.

Lågutbildade?

Är romer lågutbildade? Ofta framställs det som en självklarhet att

romer är lågutbildade; media, myndigheter och ibland även forskare kan påstå detta. Men det går inte att generalisera så enkelt. Sant är att delgrupper av romer inte hade skolplikt förrän 1962. Detta bör naturligtvis påpekas; särskilt till dem som tror att den svenska folkskolan infördes på 1800-talet. Men andra delgrupper av romer gick i skola – trots att även de diskriminerades på olika sätt. Förr skrev Nationalencyklopedin att uppemot hälften av hela den romska gruppen var resanderomer. Dessa fick gå i skola. Men den siffran (uppemot hälften) är också bara tagen ur luften. Men om nu resanderomerna i alla fall är en tämligen stor del av hela romska gruppen – så blir påståendet att romer skulle vara exceptionellt lågutbildade än mer tveksamt.

Fattiga?

En annan fråga är den om mediebild. När de stora nyhetsprogrammen nämner romer så handlar det oftast om tiggare – trots att den stora majoriteten av romer i Sverige inte tigger! För den vanliga tv-tittaren så kopplas 'romer' ihop med just tiggande. Okunskapen om det normala romska livet i Sverige är stor. Jämför med amerikansk media som visst kan berätta om fattiga afroamerikaner – men där majoriteten av tv-inslag om afroamerikaner inte handlar om deras fattigdom. Bristen på ren statistik över hur normalt romskt liv ser ut skapar en mytbildning som media inte klarar av att motbevisa. Istället fokuseras på det som (för en utomstående) tycks vara romskt liv. På det exotiska.

Svårurskiljbara?

Ett tredje exempel är hur många historiker och författare arbetar med att leta nyckelord i historiska källor. De letar efter beteckningar som "zigenare" eller "tattare" och utifrån de ställen där dessa dyker upp skapar historikerna en bild av romskt liv.

Problemet med denna arbetsmetod är att den är raka motsatsen till just självdefinition. Det är andra, ofta myndighetspersoner, som klistrat dessa etiketter på olika människor. Kunskaperna om romsk kultur bland dessa myndighetspersoner var bristfälliga och till och med fördomsfulla. Än idag har många människor svårt att hålla isär olika romska grupper; så hur tror ni det såg ut för hundra år sedan? Det var knappast bättre! Kan vi således lita på dessa hundraåriga anteckningar? Nej, inte särskilt mycket. Istället för att utgå från samtal med levande människor och leta sig bakåt – så skapas en historisk bild av vad som ofta är förtryckarnas anteckningar. Det är mer än problematiskt. Det är fel arbetsmetod. Det är motsatsen till självdefinition. Det är exotism.

Vi ser i dessa exempel hur bristen på korrekt statistik, byggd på självdefinition, leder till att skribenter istället tillämpar exotism. De letar företeelser som de tror är 'typiska' istället för att tala med människor ur folkgruppen; i detta fall romer.

Olof Rydström

Föredrag på Mångkulturellt Centrum i Fittja 180603

Romska flaggan: AdiJapan

Stensjö By i Oskarshamn: TS Eriksson

Det är en solig februaridag på Vancouver Island i British Columbia (BC), Kanada. Jag har åkt buss 75 från Victoria till Brentwood Bay för att besöka First Peoples' Cultural Council (FPCC) och promenerar den sista biten.

Strax innan jag kommer fram passerar jag en skylt som meddelar att här börjar Tsartlip reserve. Det är passande att FPCC ligger på indianskt område: FPCC är en delstatlig organisation som arbetar med att stödja urfolkens språk, kultur och konst.

Jag är speciellt intresserad av de många spännande språken. FPCC räknar med 34 minoritetsspråk från sju olika språkfamiljer i British Columbia. De allra flesta har idag bara ett litet antal personer, oftast över 60 år gamla, som talar språket flytande och risken att de ska försvinna är stor. Några av dem räknade mindre än tio personer som talade språket flytande år 2014.

Det är ett vitaliseringsarbete för minoritetsspråken som pågår. Omkring 1980-1990 vaknade världen till

insikt om den prekära situationen för ett stort antal språk, i synnerhet språk som talades av urfolk, och insatserna för att dokumentera dem och om möjligt öka användningen av dem har sedan dess tagit fart. Tillsammans med områden i norra Australien, centrala Sydamerika och östra Sibirien hör Nordamerikas stilahavskust till de allra mest utsatta, med ett stort antal språk som kan försvinna inom kort.

Mycket information om hotade språk och om arbete som nu bedrivs finns på hemsidor som man hittar på nätet, till exempel under "Endangered languages project" eller "Language hotspots". Insatserna som FPCC stöder har motsvarigheter på andra håll i världen, och det finns många likheter med det som görs i Sverige, Norge och Finland för att stödja de samiska språken. FPCC har också kontakter med svenska Sametinget.

203 communities

På FPCC träffar jag Aliana Parker, Rachel Perkins och Britt Dunlop som främst arbetar med språkverksamheten. Britt har en mastersexamen i Language revitalization från University of Victoria, där denna specialisering hittills funnits under två år. De berättar att det finns 203 com-

munities eller bands i British Columbia som formellt definieras som First Nations, med speciella rättigheter. Variationen i hur de styrs är mycket stor. Det är dessa bands och dessutom enskilda personer som kan söka stöd från FPCC. De lämnar också detaljerad information om språksituationen i sitt eget område, och FPCC sammanställer detta i en innehållsrik rapport som kommit ut 2010, 2014 och nu senast i augusti 2018.

Ett stort antal verksamheter på det språkliga området stöds av FPCC. Språkbon (language nests), det vill säga förskolor där man enbart använder det lokala språket, är en viktig metod för att skapa unga användare. Barnens föräldrar, som då ofta är vad som kallas halvspråkiga, deltar också. (En definition av vad som menas med halvspråkig finns i FPCC:s rapporter.) Personalen i ett språkbo behöver tala sitt språk flytande, och sådana personer finns tyvärr inte tillgängliga för alla språken.

Vidare finns det ganska många mentorsprogram, med en "lärling" som tillbringar 300 timmar eller mer per år med en person som talar språket flytande, medan man samtalar och genomför vardagliga aktiviteter. Man stöder så kallade språkbud (immersion camps), läger för barn och

vuxna där språket talas, ofta med ett innehåll som anknyter till den aktuella gruppens kultur. Vidare språkbad speciellt för lärare, produktion av inspelningar och texter, kvällskurser, kursplaner på alla nivåer och mycket annat. Tio faktablad om olika aspekter på språkvitalisering har publicerats i år.

En spännande del av verksamheten är knuten till olika IT-tekniker. Det finns till exempel appar med tangentbord för de olika språkens alfabet, för installation på telefoner och datorer.

Just alfabeterna kräver särskild omsorg, bland annat därför att de flesta språken har mycket flera konsonantljud än vad vårt latinska alfabet har tecken för. Detta har man ofta löst med hjälp av accenter, eller över- och understrykningar av de vanliga bokstäverna, och ibland med något tecken från det internationella fonetiska alfabetet.

Speciella tecken

Det finns också språk som använder cree-alfabetet, och SENĆOTEN skrivs enbart med tryckbokstäver med diverse tillägg – därför att den som först började använda språket i skrift bara hade tillgång till en gammaldags skrivmaskin. Glottisstöt (tyskans Knacklaut) är en särskild konso-

nant i de flesta språken och betecknas (beroende på språk) bland annat med en apostrof eller med något av tecknen 7 eller .

FPCC har en utmärkt hemsida, www.fpcc.ca. Där finns bland annat språkrapporterna från 2010 och 2014, årsrapporter med förteckning över alla projekt som stöds, en språkkarta över British Columbia och inte minst en länk till den underbara sidan First Voices. Där kan man för nästan alla de 34 språken (och också andra minoritetsspråk i Kanada) lyssna till hur de låter. Ofta finns både enskilda ord, där varje ljud ganska lätt kan identifieras, och fraser och korta berättelser som ger ett intryck av hur språken låter. Kolla till exempel instruktionerna på nuxalk hur man brer en smörgås med jordnöts-smör och banan!

Framtiden?

Hur ser framtiden ut? Man har i BC liksom på andra håll i världen att bekämpa ett antal problem. Många ser inte någon nytta med att hålla liv i minoritetsspråket. Det används i alltför få sammanhang, och man har heller inte alltid frigjort sig från en nedsättande attityd mot språket. Människor som flyttat in till städerna har bara fåtaliga kontakter med

andra som talar samma språk och har varken möjlighet eller motivering att använda det. Ett antal av språken har flera dialekter och det kan råda oenighet om hur ett skriftspråk ska se ut. Jag känner inte till om de små språken i BC används i radio- och TV-program, vilket ju på andra håll är en uppskattad metod.

Men det finns idag också många insatser som ger hopp. I Kanada förbereds nu språklagar, som ska syfta till att bevara, skydda och revitalisera minoritetsspråken. FPCC har där en viktig roll, vilket inte minst visas i det stora delstatliga anslag på 50 mCAD som tillkännagavs dagen före mitt besök i Brentwood Bay. Dokumentationen av minoritetsspråken är ofta av hög klass. Det är användning i vardagen som är svårast att få igång i större utsträckning.

Språkrapporten för 2018 kommer att visa dagsläget – tyvärr måste man räkna med att de äldsta som talar språket flytande inte finns kvar så länge till, men kanske börjar man se en ökad användning av språket bland yngre personer och barn. Intresset för språkbon och andra aktiviteter som inbegriper barn ser ut att öka. Urfolkens kulturer och i synnerhet konst lever i högsta grad, och detta kan kanske också komma språken tillgodo.

Universiteten i Vancouver och Victoria har olika program som kan öka språkanvändningen. The Royal BC Museum i Victoria har sedan 2014 en fin permanent utställning som ägnas språken i BC och ökar medvetenheten om situationen. Ett ganska stort antal skolor undervisar i lokala språk, även om kunskaperna då ofta blir som kunskaper i främmande språk, alltså inte om modersmål. Mest hoppingivande är den medvetenhet och stolthet över sitt ursprung som man nu möter hos många medlemmar av Kanadas First Nations.

Thomas Polfeldt

Text och foto

Läs mer: "Report on status of BC First Nations Languages 2014" utgiven av First Peoples' Cultural Council: <http://www.fpcc.ca/files/PDF/Language/FPCC-LanguageReport-141016-WEB.pdf>

Artcirq - inuitiskt cirkuskompani

Foto: Félix Pharand-Deschênes

Ett inuitiskt cirkuskompani från Igloolik i Nunavut, Kanada, gästade Stockholm i samband med Kulturfestivalen i augusti. Det bjöds både på föreställningar på Norrbro, workshops, film och samtal i Jacobs kyrka.

Vid kvällssamtalet i Jacobs kyrka lördagen den 18 augusti medverkade Guillaume Ittukssarjuat Saladin, Jimmy Awa Qamukaq och Lois Suluk-Locke. Samtalet leddes på ett bra sätt av Martin Schultz, Nordamerikaintendent på Världskulturmuseerna. De som skulle berätta fick tala till punkt, och vid lämpliga tillfällen kom Martin med en fråga, eller en kommentar som ledde samtalet ytterligare framåt.

Guillaume berättade att han växte

upp i Igloolik, Nunavut, tills han var 15 år. Då flyttade han till södra Kanada och Frankrike. När han kom tillbaka till Igloolik tio år senare såg han hur det är där med nya ögon, mera utifrån. Det ledde till bildandet av Artcirq år 1998.

Det inuitiska samhället har förändrats mycket de senaste, säg femtio-sextio åren. Det har gått från traditionellt jägarliv till ett modernt med tv, telefoner, datorer och så vidare. Det vill säga på kort tid jämfört med det mer så att säga västerländska Kanada. Arbetslösheten i Igloolik ligger på 65 procent.

Snabba förändringar

När ett samhälle och en livsstil förändras så snabbt är det lätt att en del människor tappar fotfästet. Traditioner som överförs från generation till generation bryts helt plötsligt. Är inte värda lika mycket längre i det nya

samhället. Många känner sig vilsna, och i vissa fall leder det till och med till självmord både bland äldre och yngre. Alkoholism är tyvärr också vanligt i inuitsamhällen.

Stärka självförtroendet och självkänslan

Artcirq startades för att stärka självförtroendet och självkänslan och motverka självmord. Ge ungdomen verktyg att kommunicera med, med hjälp av integrering mellan modern cirkus och teater, och traditionella inuitkulturuppträdanden som akrobatik, jonglering, clownier, musik och strupsång. Ge dem möjlighet att uttrycka sig med musik och film.

Jimmy sa att han gärna vill öka de traditionella inslagen i Artcirq i fortsättningen.

Artcirq ska också leda till utbyte mellan generationer och kulturer, skapa workshops och shower både för

Nunavut och resten av världen, för både inuit och icke-inuitartister, samarbeter över språk- och kulturgränser. Ge inuitiska ungdomar en möjlighet att se andra länder. Det är dyrare att flyga till storstäderna i södra Kanada från Nunavut, än att flyga till Europa från kanadensiska storstäder. Många har inte råd.

Ungdomen ser inte sin kultur, och hör inte sitt språk, på kanadensisk tv. "Som om ni i Sverige bara skulle ha franska program hela tiden." Det leder till att inuiternas eget språk, inuktitut, inte alltid talas av de yngre.

Apropå språk och frågan om alla inutier i norra Ryssland, Alaska, norra Kanada och Grönland förstår varandra, svarade de att de kan förstå det mesta, men att lokala skillnader förekommer, även i uttal. Vi fick därefter av Jimmy från Igloodik och Louis, som kommer från en del av södra Nunavut som gränsar till provinsen Manitoba, exempel på en kortare dialog för att höra skillnaderna där emellan.

Strupsången på väg försvinna

Louis berättade om strupsången, och vi fick även höra exempel på det. Den utförs traditionellt alltid av två kvinnor som står vända mot varandra och håller i varandra. En sorts tävling där de sjunger växelvis: den ena leder och den andra följer, den ena sjunger på inandningen när den andre gör det på utandningen, och tvärtom. En ton läggs upppeå.

Sången kan härma och/eller beskriva olika djur eller natur. Tyvärr är intresset för strupsång inte stort bland ungdomen, utan på väg att försvinna.

Louis visade sig även vara väldigt bra på att med mycket känsla spela en sorts mungiga. Det är dock inte ett inuitiskt instrument från början, utan har kommit dit utifrån.

Hon pratade också om inuiternas för oss annorlunda sätt att se på tiden. Man är mera i nuet, gör saker när man kan. Att planera in för mycket i förväg kan leda till besvikelser annars, om det inte blir av eller blir försenat.

Jägarsamhälle traditionellt

Jimmy, som är jägare förutom clown med mera, berättade att blivande jägare traditionellt lär sig

genom att följa med en erfaren jägare. Denne förklarar ingenting, berättar ingenting. De unga lär genom att observera. Om den unge gör bra ifrån sig får han följa med igen nästa gång, bli accepterad.

Traditionellt står männen även för att tillverka kanoter, vapen och verktyg. Tilläggas kan att kvinnorna syr kläder och stövlar. (Mycket viktigt att det blir bra och ordentligt gjort, med tanke på kylan!) Kvinnorna sköter även hushållet och tar hand om barnen. De samlar bär den tid på året då inte hela området är täckt med snö och is.

Spel och lekar

Efter jakten är det spel och lekar, då männen tävlar mot varandra, vilket också fungerar som träning för att hålla sig i form.

I den charmfulla föreställningen på Norrebro förekom några exempel på såna lekar och tävlingar, bland annat "highkicks", det vill säga att, med ett ben eller med två, sparka till en leksaksäl upphängd högt i ett rep. Något Jimmy visade sig vara mycket bra på, med en del glimt i ögat.

Jacky Qrunngnut å sin sida demonstrerade bland annat hur jägarna förflyttar sig i liggande läge på isen för att smyga sig på bytet i samband med jakt. Svårt att beskriva i text, men det sker på knutna händer och på tårna, med kroppen i en böljande rörelse framåt. Imponerande!

Traditionellt gäller det att göra bra ifrån sig för att bli respekterad och accepterad, vara en bra representant för sin familj, sin grupp.

Asiu

Föreställningen Asiu, som hade premiär i juli 2014, är inspirerad av inuitlegenden "Vargarnas land", enligt programmet. Nån varg syntes dock inte i föreställningen, men väl en isbjörn!

Det mesta av föreställningen var visuell. Det är intressant att påminnas om vad mycket man förstår, via minspel och kroppsspråk, även om man inte förstår det som sägs alla gånger.

Medverkande i föreställningen var de tre i samtalet i Jacobs kyrka, plus Jacky, som förutom agerande spelade på inuitisk trumma, och, på akustisk gitarr sittande vid sidan om, Joshua

Qaumariaq.

Familjen är viktig! Det märktes även på hur de tre besvarade den avslutande frågan om framtiden: vara en bra förälder, ta hand om familjen ta hand om barnbarn.

Artcirq har även gjort några filmer. Efter samtalet visades en dokumentärfilm om dem: "Circus without borders".

Elisabeth Christell

Mer information: www.artcirq.org

**Stockholms Kulturfestival
14-18 augusti 2018, med
Kanadatema.**

Musik

Artcirq har gett ut några CD-skivor:

Artcirq Jam (2008) klassas som Världsmusik och innehåller, förutom musiken, både lågmäld sång på deras eget språk och ett par korta inslag av strupsång. Musiken låter som isvidderna ser ut, kan man säga. Det mesta är ganska lugnt och stilla. Vackert. Flera av dem som var med i Stockholm medverkar på skivan.

Made in Igloodik (2010) klassas också som Världsmusik men är mer akustiskt gitarrbaserad än Jam, lite mer rockig. Även här är det sång på deras eget språk, och även här finns ett par av Stockholmsbesökarna med.

Det finns även en tredje skiva, **Kikkukia** (2013) av ett rockband som började spela modern rock ihop 2004. Klassas följdaktligen som rockmusik.

Alla tre kan beställas via Artcirq-hemsidan.

Konsert

Maxida Märak & A Tribe Called Red

Maxida Märak och A Tribe Called Red på samma scen! Det kan inte bli bättre!

På skärmen visas om och om igen hur Michael J Fox jagas av indianer i sin DeLoreanbil i filmen Tillbaka till framtiden. Bara genom att visa samma korta klipp tjugotals gånger så ändrar filmens budskap karaktär: från att vara ett klipp med vilda indianer som jagar hjälten – till att bli en hård kritik av hur indianer schablonmässigt framställs i media. På samma sätt visas hur indianer i tecknade filmer antingen idoliseras eller förlöjligas som en rasande pöbelhop.

Klippen kommenteras inte alls. Istället spelas en konstant ljudmatta av elektronisk musik som under en halvtimmest lång konsert varvas med traditionell indiansk dans. Det är så den kanadensiska musikgruppen A Tribe Called Red arbetar på scen. Ett band från Ottawa som har flera miljoner visningar av sina musikvideor på YouTube.

Fjärde Världen har tidigare (FV nr 3 2017) uppmärksammat hur A Tribe Called Red förra året protesterade mot Kanadas officiella 150-årsjubi-

leum. De menar att genom att fira detta jubileum så accepteras också en kolonial historieskrivning; där ursprungsfolkens mångtusenåriga historia i Kanada marginaliseras.

Inte stereotyp!

Maxida Märak inleder med att säga att hon oftast ogillar att presenteras som en stereotypisk samisk kvinnorättskämpe – men idag, på denna scen, är det ett stolt ursprungsfolkstema! Och A Tribe Called Red är en av hennes favoritgrupper. Märak säger, enligt programbladet: ”Jag och A Tribe Called Red har en väldigt speciell relation, då vi faktiskt också är nära vänner. Vår musik och personer länkas ihop med varandra på ett sätt som inte kan beskrivas med ord, så lika trots den enorma distansen. Första gången vi möttes visste vi att vi kommer vara länkade livet ut. Vi har alltid sagt dock – att den dagen vi står på scen ihop så är det ordentligt, inget inhop här och där – gör vi det så gör vi det episkt.”

Maxida Märak inleder och avslutar konserten. Mycket av hennes musik hämtar energi från kampen mot kolonialism och kvinnoförtryck. Men hon framför även Zarah Leanders ”Vill du se en stjärna” i en modern

version. Det är kanske signifikativt för Märak att använda musikaliska uttryck från olika håll och ändå göra sin egen mycket typiska musik av dem. Samtidigt som hon aldrig skäms över sin bakgrund som samisk aktivist.

Olof Rydström

Text och foto

Konsert på Stockholms Kulturfestival den 15:e augusti 2018, med Kanadatema.

Tim 'zoolman' Hill är mohawk of the Six Nations of the Grand River. Ehren 'Bear Witness' Thomas är cayuga First Nation

Kallelse till årsmöte!

Föreningen Fjärde Världen kallar härmed till årsmöte

30 mars 2019 kl 14

Biblioteket i Solidaritetshusets lokaler, Tegelviksgatan 40 i Stockholm. Ta SL-buss nummer 2 till Barnängen.

Alla medlemmar är varmt välkomna!

Om GDPR

EU:s nya dataskyddsförordning GDPR trädde i kraft den 25 maj 2018. Syftet med förordningen är att stärka enskilda personers integritet.

Föreningen Fjärde Världen hanterar dina personuppgifter, till exempel namn, adress, e-postadress och tele-

fonnummer, enligt dataskyddsförordningen GDPR.

Det innebär att vi inte sparar dina kontaktuppgifter om du inte samtycker. Informationen kommer inte att vidarebefordras till tredje part utan ditt tillstånd utom om det krävs för att bearbeta och fullfölja pågående ärenden.

Du har rätt att när som helst begära information om de personupp-

gifter vi har om dig och du har rätt att be oss radera alla dina personuppgifter.

Vi tar dataskydd på mycket stort allvar.

Maila oss på fvarlden@gmail.com om du har frågor som gäller dina rättigheter i samband med hanteringen av personuppgifter.

**GE OSS ETT NAMN
och postadress,
så skickar
vi ett gratis
provnummer av
Fjärde Världen.**

Maila till:
f.varlden@gmail.com

Vill du hjälpa oss?

Föreningens och tidningens ekonomi är en smula ansträngd.

Hjälp oss att säkra fortsatt utgivning genom att värva andra prenumeranter! Vi lovar ingen annan värvarbonus än att fortsätta att publicera en angelägen tidskrift.

Prenumerationspriset för 4 nr/år är 250 kronor. För pensionärer, arbetslösa och studenter: 160 kronor. För institutioner: 280 kronor. Stödprenumeration: 350 kronor.

Du kan också bidra med en penninggåva till tidningen! Vår tidning är unik när det gäller att försvara urfolks och etniska minoriteters rättigheter. Den är en röst som behövs i dagens debatt.

**Fjärde Världens plusgiro
479 54 91-2**

Föreningen Fjärde Världen deltog i Allmändalen på Mångkulturellt Centrum i Fittja i början av juni med bokbord och föredrag. Foto: Ola Persson

BEGRÄNSAD EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning återsänds försändelsen med den nya adressen på baksidan (ej adressidan).

Avsändare:

Föreningen Fjärde Världen
Solidaritetshuset
Tegelviksgatan 40
11641 Stockholm

FJÄRDE VÄRLDEN

**Ursprungsfolk
Etniska minoriteter
Kulturkrockar & Kulturmöten
Mot rasism & Mot krig
Internationell solidaritet**

Grundad 1984